

خلاصه درس ۹ جغرافیا یازدهم

معنا و مفهوم ناحیه سیاسی

به طور کلی هر ناحیه سیاسی سه رکن یا سه ضلع دارد: قلمرو جغرافیایی، نظام مدیریت، سازه انسانی

"ناحیه سیاسی به بخشی از سطح زمین گفته می‌شود که تحت مدیریت سیاسی یا فرمانروایی یک قدرت سیاسی باشد. این قدرت یا مدیریت سیاسی ممکن است متعلق به یک فرد، یک نهاد، یک سازمان، شورا یا حکومت باشد که اداره آن فضای جغرافیایی را بر عهده گرفته است. ناحیه سیاسی نیز می‌تواند یک روستا، یک شهر، یک استان، یک کشور و حتی ناحیه وسیعی فراتر از یک کشور باشد."

انواع ناحیه سیاسی

۱- ناحیه سیاسی فراملی: یک واحد جغرافیایی مثل روستا، شهر، استان و .. که تحت مدیریت دهرداری، شهرداری، فرمانداری و ... است.

۲- ناحیه سیاسی ملی: هر کشور مستقل که نظام حکومتی مستقل دارد، یک ناحیه سیاسی ملی محسوب می‌شود.

۳- ناحیه سیاسی فراملی (منطقه ای): عبارت است از چند کشور که تحت اداره یک نظام مدیریت منطقه ای قرار گرفته اند؛ مانند اتحادیه اروپا که از ۲۷ کشور اروپایی تشکیل شده است. این کشورهای مستقل اند اما باهم متحد نیستند. این کشورها پذیرفته اند که از نظام مدیریت مشترکی تبعیت کنند. کشورهای عضو این اتحادیه برای تحقق مدیریت مشترک، روسایی را برای شورا و مجلس قانون گذاری اروپا، بانک مرکزی اروپا و نظایر آن انتخاب می‌کنند.

* کشورهای اتحادیه اروپا در امور سیاست خارجی، کشاورزی، تجارت، محیط زیست و نظایر آن، از اصول و شیوه های

مشترکی پیروی می‌کنند.

* اغلب کشورهای اتحادیه اروپا یورو را به عنوان واحد پول مشترک پذیرفته اند.

* همچنین، برای تسهیل رفت و آمد مردم به برخی کشورهای عضو به منظور زندگی، کار، تحصیل یا سرمایه گذاری، اخذ روادید بین این کشورها لغو شده است و افراد می‌توانند بر طبق پیمان (شنگن) آزادانه و بدون نیاز به روادید به این کشورها، سفر کنند.

۴- ناحیه سیاسی ویژه: ناحیه ای است که نظام مدیریتی مخصوص به خود را دارد. مثل نواحی خودمختار و مناطق آزاد تجاری.

نواحی خودمختار به استان ها یا ایالت هایی گفته می شود که به دلیل شرایط قومی و مذهبی و نظایر آن از استقلال محدودی برخوردارند.

* در امور سیاست خارجی و دفاع، تابع حکومت مرکزی هستند.

خودمختاری، استقلال محدود یک واحد سیاسی در اداره امور خود در داخل یک کشور است.

مثال: نخجوان در آذربایجان/ بندر هنگ کنگ در چین/ کردستان

مناطق آزاد تجاری مناطقی هستند که برخی قوانین و مقررات کشور در آن ها اجرا نمی شود؛ برای مثال

اتباع خارجی می توانند بدون ویزا به این مناطق وارد شوند، یا قوانین مالیاتی و گمرکی کشورها در مورد سرمایه گذاری در مناطق آزاد اجرا نمی شود.

کانون ناحیه سیاسی

هر ناحیه سیاسی کانونی دارد که محل تمرکز قدرت سیاسی است و قدرت سیاسی از آن نقطه در سطح ناحیه اعمال می شود. کانون نواحی سیاسی همان پایتخت ها، مراکز ایالت ها و استان ها و شهرهای ناحیه ای یا مقر سازمان های بین المللی هستند.

فضای جغرافیایی ناحیه سیاسی

نظام مدیریت برای اداره بهتر امور، فضای جغرافیایی را به واحدهایی تقسیم بندی کرده است. برای مثال در کشور ما فضای جغرافیایی را به استان، شهرستان و... تقسیم بندی کرده است.

مرز ناحیه سیاسی

خطوط مرزی حد اعمال اراده سیاسی یک نظام مدیریت یا حکومت هستند.

جغرافیایی سیاسی

مطالعه نواحی سیاسی یکی از موضوعات رشته جغرافیایی سیاسی است. یکی از شاخه های علوم جغرافیایی است. جغرافیای سیاسی یکی از شاخه های علوم جغرافیایی است. نکته: جغرافیا و فضای جغرافیایی بر تصمیمات سیاسی، تأثیر می گذارند و برعکس، سیاست و تصمیم گیری های سیاسی نیز روی فضای جغرافیایی اثر می گذارند و آن ها را تغییر می دهند.

* تصمیم گیری های مدیریت سیاسی و اداری یک ناحیه بر فضای جغرافیای آن ناحیه تأثیر می گذارد. شبه جزیره کریمه در شمال دریای سیاه و جنوب اوکراین واقع شده است. این شبه جزیره که یک منطقه گردشگری و کشاورزی نیز است، موقعیت جغرافیایی مهمی دارد.

کریمه تا پیش از فروپاشی شوروی سابق بخشی از خاک اوکراین بود. در سال ۲۰۱۶ میلادی، مردم کریمه در یک همه‌پرسی خواهان پیوستن به جمهوری خودمختار کریمه به روسیه شدند که در حال حاضر در این شبه‌جزیره پایگاه دریایی دارد. امروزه این شبه‌جزیره به موضوع کشمکش بین اوکراین و روسیه با مداخله آمریکا و دولت‌های غربی عضو پیمان ناتو شده است.

* توافقات و تصمیمات سیاسی و اقتصادی حکومت‌ها برای فضای جغرافیایی تأثیر می‌گذارد. در سال ۱۹۸۶ میلادی، بر اساس تصمیم و توافق حکومت‌های فرانسه و انگلستان طی قرارداد مشترکی، عملیات احداث تونل مانس آغاز شد و سرانجام، در سال ۱۹۹۴ این تونل افتتاح گردید. این تونل با ۵۲ کیلومتر طول، در ۴۰ متری زیردریا ساخته شده است و انگلستان را به قاره اروپا متصل کرده است. سفر مردم به دو کشور انگلستان و فرانسه آسان‌تر شده و روابط اقتصادی و تجاری بین این کشور با قاره اروپا تسهیل یافت.

* سیاست‌ها و تصمیماتی که حکومت یک کشور در زمینه اقتصاد، اشتغال و توزیع درآمد اتخاذ می‌کند. و همچنین نوع برنامه ریزی و بودجه‌ای که به نواحی مختلف کشور اختصاص می‌دهد، بر تجهیزات و امکانات در نواحی مختلف اثر می‌گذارد. در نتیجه، نوع توزیع امکانات در مناطق مختلف، چشم‌اندازها و فضای جغرافیایی متفاوتی ایجاد می‌کند.

* ایدئولوژی حکومتها بر فضای جغرافیایی تأثیر می‌گذارد؛

به عنوان مثال:

- آثار معماری سوسیالیستی در اتحاد شوروی سابق و کشورهای اروپای شرقی دیده می‌شود. ایدئولوژی سوسیالیسم با مالکیت خصوصی مخالف است و منافع جمعی را بر منافع فردی مقدم می‌شمارد و بر تساوی و برابری تأکید می‌کند. از این‌رو، در فضاهای شهری این کشورها بلوک‌های مسکونی یکدست و هم‌شکل که نمای یکسان دارند، فراوان مشاهده می‌شود.

- بانوان در فضای مخصوص خود به راحتی و با رعایت موازین شرعی و دینی ورزش و تفریح می‌کنند. ساختن این نوع فضاهای جغرافیایی تجلی ایدئولوژی اسلامی و توجه به ارزش‌های دینی در حکومت اسلامی است.

- دوقطبی شدن شهرها و پیدایش مناطق مرفه نشین، که به طبقه ثروتمند اختصاص دارد و مناطق فقیرنشین که

فاقد امکاناتند، از ویژگی مای ایدئولوژی سرمایه داری است.

جغرافیای سیاسی علم مطالعه کنش مای متقابل جغرافیا و سیاست است و پیامد مای تأثیر این دو بر یکدیگر را تحلیل می‌کند

برای دریافت خلاصه‌های بیشتر و مطالب مهم در زمینه دانشگاه فرهنگیان به کانال تلگرام ما مراجعه کنید

@konkour_farhangian